

ЕТИОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ УБИСТВА – БИОЛОШКЕ ТЕОРИЈЕ

Апстракт: Објашњавајући етиологију убистава аутор се, најпре, бавио антрополошким правцем, као првом школом у криминологији. Како је овај правац представљао основу појаве читавог спектра учења о појави криминалитета, познату под називом биолошки правац, аутор је посебну пажњу посветио биолошким објашњењима вршења убистава.

Кључне речи: убиство, антрополошка теорија, биолошке теорије.

Увод

Тежња за објашњењем криминалитета уопште и криминогених фактора вршења кривичних дела, а самим тим и убиства, као најтежег облика крвних деликата, заокупљује пажњу људске мисли. Наиме, о узроцима криминалитета водили су полемике и најзначајнији мислиоци античког света. Тако је, на пример, антички филозоф Платон, у свом делу „Номои“, пишући о кажњавању људи, који су починили крађу и убиство, на посредан начин означио и узроке ових кривичних дела. Ако је једно до ових кривичних дела почињено из слабости или незнања, учиниоца је потребно блаже казнити. Платон је, такође, сматрао да приликом кажњавања за убиство треба водити рачуна о томе да ли је оно почињено са предумишљајем или из срџбе, на окрутан начин, у гневу или из непромишљености, због унутрашњег немира или из неких других разлога.¹ Касније, у средњем веку, с јачањем цркве злочин је повезиван са грехом. Међутим, у то време нису се водиле полемике о узроцима вршења убистава. С развојем криминологије као самосталне науке крајем XIX века, чији је циљ објашњење и сузбијање криминалитета, кроз његове феноменолошке и етиолошке карактеристике, јављају се разне теорије које својим учењем теже

---

¹ Костић, М., *Превенција као средство политике сузбијања криминалитета (појам, развој, основна начела, поделе)*, Право на приступ правосуђу – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2010. година, стр. 303.

да „открију“ узроке криминалитета. Узроци извршења убиства, као и других типова и облика криминалитета, могу се објашњавати теоријама које припадају: биолошком, психопатолошком, психолошком и социолошком правцу.²

Претеча биолошких теорија о убиству

Претечом појаве теорија, које припадају биолошком правцу сматра се антрополошка теорија, чији оснивач је чувени италијански психијатар и психолог, Ђезаре Ломброзо. Он је заступао теорију о рођеном злочинцу. Идеја за овакав његов став је настала случајним открићем низа аномалија на лобањи разбојника, по имену Вилел, који се одликовао инзванредном агилношћу, у виду трчања уз планинске стрмине, уз ношење овце на раменима. Подстакнут оваквим открићем, Ломброзо је проучавао лобање 5.907 живих и лобање 383 мртвих злочинаца, дошавши при томе до следећег закључка:

1. Криминалитет је облик атавизма, који се може схватити као појављивање телесних и друштвених особина наслеђених од далеких предака. Ове особине, иначе карактеристичне за дивљаке и животиње, нестају са развојем људске врсте. Њихово садашње појављивање представља повратак у атавистичку прошлост;

2. Човек се рађа као злочинац, што се отелотворује у одређеним физичким својствима, које доводе до његове предодређености за вршењем кривичних дела;

3. Кривично дело је плод органске дегенерације, јер су узроци криминалитета у антрополошким особинама личности.

Ломброзо је тврдио да је потребно најмање пет аномалија, који се другим именом називају стигматима дегенерације, да би се могло говорити о постојању рођеног злочинца. Што већи број аномалија постоји, то је извесније да то лице изврши кривично дело. Такође, он је установио за одређене извршиоце кривичних дела карактеристичне особине. Тако би се, на пример, силоватељ одликовао спљоштеном лобањом и носем, косим и јако приближеним очима, претерано дугом брадом и дужином ушију. Лопова би карактерисало мале и немирне очи, густе и спуштене обрве, ретка брада, мало развијена длакавост, ниско чело и велика покретљивост лица и руку.³ За нас најважнији убица има хладне и безизражајне очи, кљунаст нос, упадљиву вилицу и образе, танке усне и ретко грчење једне стране лица.⁴

Он је, касније поред рођеног злочинца, писао о постојању још четири типа злочинаца: душевно болесни злочинци, злочинци из страсти, злочинци из навике и случајни злочинци. Поред рођеног злочинца, убиство се врши најчешће од

---

2 Вуковић, Ш., *Крвни деликти у Србији*, „Зајечар“, „Интерпреглед“ и „Савремена администрација“, Београд, 1984. година, стр. 7.

3 Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., Костић, М., *Криминологија*, Пеликант принт, Ниш, 2009. година, стр. 269-270.

4 Kassel, C., *Physiognomy and genius*, The Popular Science Monthly, 1911., pp. 158.

стране злочинаца из страсти. Они су заступљени са 5 до 6 % међу извршиоцима кривичних дела. С обзиром на то да су преосетљива лица, неуравнотежених осећања, врло брзо се узбуђују при чему врше кривична дела убиства и телесних повреда. Ова кривична дела врше се изненада, без претходне припреме, услед снажног притиска страсти као што су љубав, мржња, гнев. Услед осећања гриже савести након извршења убиства или телесних повреда могу покушати самоубиство. Они су у потпуном контрасту са рођеним злочинцем. Наиме, њих одликују хармоничне линије тела и лепота душе.⁵

Биолошке теорије

Телесне конституције и убиства

Појава антрополошке школе утицала је на јављање читавог низа биолошких теорија која припадају биолошком правцу. Једна од првих биолошких теорија је повезивала телесну конституцију и криминалитет. Тако је немачки психијатар Ернст Кречмер,⁶ у својој књизи „Телесна грађа и карактер“ покушао да повеже телесну грађу са личним особинама и душевним болестима, испитујући узорак од 4.414 људи. У овом свом делу, он је разликовао четири конституционална типа: пикнички, лептозомни, атлетски, и диспластични. Пикнички типови касније почињу са вршењем кривичних дела уз постојање високе стопе повратништва. Они су малог раста, ускорамени су и веома су љубазни и друштвени. Највише се јављају међу извршиоцима проневера. Док лептозомни, чије су карактеристике дужина, слабост, резервисаност, фригидност и недруштвеност, припадају најчешће лоповима и варалицама, атлетски као изузетно развијене физичке конституције су са 40 до 50% заступљени међу криминалцима који врше кривична дела против личности (убиства) и сексуалне деликте. Диспластични (мешовити) се најмање јављају као извршиоци кривичних дела. Њихов удео међу криминалцима износи од 5 до 10%. Ипак, када учине кривично дело посебно се издвајају сексуални деликти. Из овога се извлачи закључак да сваки од наведених конституционалних типова има одређена кривична дела која највише врши, али не сме се искључити могућност да одређени тип врши и сасвим друга кривична

⁵ Игњатовић, Ђ., *Криминолошко наслеђе*, Полицијска академија, Београд, 2002. година, стр. 68.

⁶ Кречмер је студирао медицину и филозофију на Универзитету у Тибингену, радећи као асистент из неурологије по завршетку студија 1913. године. Већ следеће година одбранио је докторску дисертацију о манично-депресивним делузијама. Као војни лекар за време Првог светског рата проучавао је хистерију, развијајући посебан начин лечења који се састојао у томе да војници који пате од хистерије буду затворени у потпуно мрачним просторијама и лечени електричним импулсима. Након завршетка рата вратио се на Универзитет у Тибингену када је почео да повезује телесну конституцију и криминалитет. Видети: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/323447/Ernst-Kretschmer>, pristup 28.05.2011. године

дела. Стога је Кречмер истицао да криминолошке карактеристике убиства су сасвим различите с обзиром на то који га је конституционални тип извршио.⁷

Амерички антрополог Хутон, такође, припада школи која повезује телесну конституцију и криминалитет. Он је 1939. године објавио резултате дванаестогодишњег испитивања 11 хиљада затвореника упоређујући их са малим бројем обичних грађана. Његови резултати се могу видети у схватању да је вршење кривичних дела директан резултат наслеђене биолошке инфериорности. Из овога даље произилази да одређени типови злочина су повезани са одређеним типом биолошке инфериорности. За нас битно убиство се врши од стране танких људи који поред убиства врше и пљачку. Такође, високи и уједно тешки људи врше убиства са фалсификовањем и преварама. Хутон је повезивао расно порекло и националност са одређеним кривичним делима, сматрајући да је утицај друштвене средине занемарљив у поређењу са наслеђеном биолошком инфериорношћу. Друштвена средина само доприноси јављању латентних биолошких предиспозиција. Како је Хутон као контролну групу користио веома мали број људи његове тврдње су доведене у питање. Наиме, он је сматрао да амерички Италијани врше више кривичних дела убиства него што их врше рођени Италијани. Његове тврдње да одређена нација врше одређена кривична дела нису подржане вршењем других истраживања. Тако је, на пример, Садерланд дошао да сасвим другачијих података. На основу његовог истраживања стопа убиства и физичких напада је пала са 192 на 100 хиљада међу рођеним Италијанима на 24 међу америчким Италијанима.⁸

Ендокринолошка теорија и убиства

За објашњење убиства се може користити и ендокринолошка теорија у чијој је основи тежња да се утврди веза између рада жлезда са унутрашњим лучењем и криминалитета. Иако се први покушаји објашњења криминалитета, па самим тим и убиства, могу видети још код Ломброза, најзначајнији представници ове теорије су Шлап и Смит. Наиме, они су у својој књизи „Нова криминологија“ тврдили да криминалитет настаје као последица поремећаја рада жлезда са унутрашњим лучењем (тироидна-штитна жлезда, питуитарна-хипофиза, адреналне-надбубрежне жлезде и гонаде-полне жлезде) код преступника или као последица умних дефеката преступника изазваних поремећајем рада жлезда са унутрашњим лучењем код њихових мајки. Њихово везивање са Ломброзом се може видети у томе да су они одређене појединце који пате од ендокринолошких поремећаја називали типичним рођеним злочинцима.⁹ Поремећај рада жлезда

---

7 Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., *Основи Криминологије*, Сириус, Ниш, 1992. година, стр. 79.

8 Korn, R., McCorkle, L., *Criminology and Penology*, Holt, Rinehart and Winston, New York 1959., pp. 215-217.

9 Перовић, К., *Криминологија*, ОДП Штампарија „Требиње“, Никшић, 1998. година, стр. 92.

са унутрашњим лучењем је повезивано са одређеним кривичним делима. Тако је, на пример, убиство повезивано са поремећајем хипофизе, полним жлездама и са надбубрежном жлездом, док проблеми са лучењем тироидне жлезде и хипофизе узрокује пљачке, преваре и крађе.¹⁰

Ендокринолошка истраживања су на неки начин занемарила испитивања везе између хормона и криминалитета жена. Ипак, криминолошкиња Кетрин Далтон је спроводила оваква истраживања у раним шездесетим годинама прошлог века. Она је проучавала утицај промене хормона око времена менструације и њихову повезаност са криминалитетом насиља (убиством као његовим најтежим обликом), али и са другим типовима криминалитета. Предменструални синдром (ПМС), који доводи до повећања нетолерантности, јављања нових проблема, емотивним променама, укључујући депресију и агресију, резултира антисоцијалном и насилном понашању жена. Њено истраживање је довело до резултата да од 156 скоро осуђених жена, њих 46% је починило кривично дело четири дана пре или четири дана после менструације.¹¹ Као последица овог истраживања спроведена су и друга која су потврдила резултате криминолошкиње Далтон.

Међутим, Хорни је довела у сумњу ове резултате тврдњом да извршење кривичног дела заједно са стресом због хапшења и затварања доводи до преране менструације. Она је чак користила резултате криминолошкиње Далтон како би оповргла њене тврдње. Наиме, у већини случајева из узорка Далтонове почињена су кривична дела у којима нису постојали елементи примене насиља. Како би још једном потврдила своју тврдњу о повезаности ПМС и криминалитета насиља, Далтон је заједно са Д'Орбаном проучавала педесет случајева жена са пријемног одељења у лондонском затвору, при чему су оне биле осуђене за криминалитет насиља. Истраживање је показало да 44% кривичних дела је извршено за време параменструалног периода, који је одређен као четири дана пре и после менструације. Интересантан је још један податак – да је велики број кривичних дела почињен у двадесет осмом дану менструалног циклуса. Упркос добијеним резултатима, само мали број жена се жалио на ПМС. Тачније, 4% њих се жалило на ПМС, док је 34% њих пријавило симптоме, као што су депресија и раздражљивост, који могу бити повезани са ПМС-ом. Могуће је, на пример, да оне буду резултат деловања негативног сплета околности у животу једне жене.¹² На основу поставке ове теорије и њихових резултата, адвокати широм Енглеске и Америке су почели да користи ПМС и његову повезаност

10 Einstadter, W., Henry, S., *Criminological theory: an analysis of its underlying assumptions*, Rowman & Littlefield Publishers, Oxford, 2006., pp. 88.

11 Malmquist, C., *Homicide: a psychiatric perspective*, American Psychiatric Publishing, Arlington, 2006., pp. 76.

12 Brookman, F., *Understanding homicide*, Sage publications, London, 2005., pp. 63.

са криминалитетом као основ неурачунљивости.¹³ Тако је у Енглеској 1957. године усвојен Закон о убиствима којим се омогућава да ПМС буде признат као основ смањена кривице са убиства са предумишљајем до нехатног убиства, при чему је потребно да се жена налази у време убиства у стање тзв. великог поремећаја хормона. У овим случајевима, суд је уместо да донесе пресуду на основу које се упућује на издржавање казне затвора, може осудити на пробацију, уз услов да прима одређени третман. Такође, веома је илустративан случај конобарице Кредок из 1981. године оптужене за убиство колеге са посла. Иако је она била вишеструка повратница, њени адвокати су успели да убеди суд да је због ПМС она „била приморана да се понаша као животиња сваког месеца“, што је довело до доношења пресуде о убиству из нехата на основу смањене кривичне одговорности, без обзира што је првобитно била оптужена за убиство са предумишљајем.¹⁴ Осуђена је на условну осуду, уз третман са прогестероном.¹⁵ Ипак, не треба користити ПМС широко као основ смањена кривичне одговорности у великом обиму, јер су ретки случајеви у којима је ПМС утицао на извршење убиства.

Рад срца и убиства

Веома је занимљива теорија која је повезивала откуцаје срца са криминалитетом насиља. На основу овог схватања могуће је објашњавати и кривично дело убиства. Наиме, низак број откуцаја срца је повезиван са неустрашивошћу. На тај начин мали број откуцаја срца, посредством неустрашивости, утиче на криминалитет насиља.¹⁶ Тако према Рејну постоји повезаност између ниског броја откуцаја срца и криминалног понашања. Он је спровео пет истраживања на децом, пре него што су они исказали било какво делинквентно понашање, при чему је добио резултате да ниски број откуцаја срца представља снажан предикатор агресивног понашања у каснијем животу, тврдећи да ниски број откуцаја срца је важнији криминогени фактор од родитеља те деце који врше кривична дела. Мушкарци су као група имали мањи број откуцаја срца него жене, али су оне жене са мањим бројем откуцаја биле у већем ризику за криминалним понашањем.¹⁷

Енглески криминолог са Кембриџа, Дејвид Фарингтон, је између осталих криминогених фактора идентификовао ниски број откуцаја срца, као

---

13 Siegel, L., *Criminology*, Library of Congress, Wadsworth, 2009., pp. 147.

14 Видети: <http://www.aic.gov.au/publications/previous%20series/proceedings>, приступ 05.06.2011. године

15 Ferreira, E., *The premenstrual syndrome and punishment*, Criminal justice, 1995., pp. 152.

16 Raine, A., *The Psychopathology of Crime: Criminal Behavior as a Clinical Disorder*, Academic Press, San Diego, 1993., pp. 166.

17 Melville, G., Morgan, K., Norris, G., Walkington Z., *Theories of crime*, Routledge, New York, 2006., pp. 43

биолошки фактор криминалитета насиља. С обзиром на то да је Фарингтон, поред биолошког фактора, разликовао и индивидуалне факторе, друштвене факторе и карактеристике породице, можемо га сматрати и представником мултифакторске теорије. Међутим, овде ћемо га посматрати у оквиру биолошких теорија, због специфичног биолошког криминогеног фактора.¹⁸ Резултати његовог истраживања су се огледали у томе да је два пута више дечака са ниским бројем откуцаја срца било осуђено за насилна кривична дела у односу на остатак узорка.

Дефекти неуротрансмитера и убиства

Као следећу биолошку теорију, која је објашњавала криминалитет насиља и убиства као њен најтежи облик, можемо навести схватање о повезаности дефеката неуротрансмитера¹⁹ серотонина, допамина и норадреналина са насиљем. Како серотонин утиче на смањене стопе агресивности инхибицијом бихејвиоралног одговора на емотивни стимуланс, а допамин и норадреналин, као неуротрансмитери везани за узбуђење, имају контра дејство у односу на серотонин, поремећај у њиховој равнотежи је повезиван са поремећајима у расположењу и агресивношћу од стране Фишбајна. Он је тврдио да је пронашао доказе о вези између нижег нивоа серотина и насилних кривичних дела.²⁰

Такође, Линоила са својим сарадницима је дошла до сличних резултата приликом истраживања које је спроведено у Финској 1989. године. Наиме, дисфункција серотина има значајну улогу у јављању асоцијалног понашања, као што су физички напади на друге људе.²¹ Слично истраживање је спроведено од стране Ентонија Клера и Алисон Бонда, који су тврдили је низак нови серотина у вези са непријатељским понашањем и агресивношћу. Међутим, они су овај однос нашли само код мушкараца.²²

Начин исхране и убиства

Међу криминолозима је постојала идеја која је повезивала начин исхране са криминалитетом насиља (убиством). Тако су, на пример, холестерол, недостатак

18 Видети: http://www.ehow.com/about_5141992_causes-violent-crimes.html, приступ 06.06.2011. године

19 Неуротрансмитери су синаптички трансмитери мале молекулске масе који брзо делују, при чему се синаптички трансмитери одређују као супстанце које регулишу преношење електричних сигнала између самих нервних ћелија, као и између нервних и ефекторских ћелија. Серотин, допамин и норадреналин су врсте неуротрансмитера. Видети: <http://sr.wikipedia.org/wiki/Неуротрансмитери>, приступ 06.06.2011. године

20 Brookman, F., op. cit., pp. 66.

21 Видети: <http://law.jrank.org/pages/791/Crime-Causation-Biological-Theories-Serotonin.html>, приступ 06.06.2011. године

22 Видети: <http://www.crimetimes.org/97d/w97dp4.htm>, приступ 06.06.2011. године

витамина и алергије због исхране, по неким криминолозима, као што је Мичел, утицале на јављање криминалитета насиља. Ипак, у последњим деценијама су спровођена истраживања чији је циљ био утврђивање односа између количине шећера, који се унесе у организам, и насилног понашања. Наиме, Виркунен и Хутунен су дошли до резултата да је заједничка карактеристика криминалаца, који се насилно понашају, нижи ниво шећера у крви од нормале. Међутим, у овим студијама нису генерално мерени утицаји психолошких фактора и начина исхране на ниво шећера у крви. Такође, потпуно је нејасно како периферна промена глукозе утиче на неуронски процес који води насилничком понашању, уз непостојање клинички видљивих поремаћаја у метаболизму глукозе.²³

Исти криминолози су тврдили да постоји веза између холестерола и криминалитета насиља, која се манифестовала у томе да низак степен холестерола постоји код извршиоца кривичних дела убиства, с тим да су ови криминалци били под утицајем алкохола у тренутку извршења дела. Међутим, управо конзумирање алкохола доводи у сумњу резултате овог истраживања, јер његово пијење доводи до лоше исхране, што и резултира ниским степеном холестерола. Исто тако, низак холестерол је повезиван са криминалитетом насиља у великој друштвеној кохорти у Шведској од стране Голомба, Статика и Медника.²⁴ Истраживачи, попут Мавсона и Џејкобса су проучавајући статистичке податке тражили везу између начина исхране и убиства. Земље које у исхрани својих грађана имају велики удео кукуруза, имају и велику стопу убиства.²⁵

У америчком Журналу за психијатре 2005. године објављено је истраживање о вези између начина исхране и криминалитета, чији је аутор био Мајк Адамс. Он је дошао да резултата да су деца, која су била неухрањена, како су старила постојала су све више агресивнија. Узорком су била обухваћена деца између осам и седамнаест година. Деца која су имала одређене нутритивне недостатке су са осам година показала повећање агresiје од 41%, док је повећање агресивности са седамнаест година износило 51%.²⁶

Мајка је интересовало које то хранљиве материје недостају овој деци. Дошао је до резултата да им недостаје цинк, гвожђе, Б витамини и протеини. Процењује се да 80% Американаца недовољно уноси цинк у свој организам, иако је он веома важан због спречавања јављања грипа и јављања неуролошких проблема. С обзиром на недовољно уношење цинка, многим људима металне функције на раде најбоље уз неадекватну реакцију на стрес, при чему уједно пате од брзих промена расположења. Како су два најчешћа састојка наше хране

---

23 Patrick, C., *Handbook of Psychopathy*, Guilford Publications, 2005., pp. 264.

24 Ibidem

25 Brookman, F., *op. cit.*, стр. 71.

26 Видети: <http://www.patrickcrusade.org/NutritionandCrime.html>, приступ 07.06.2011. године

бело брашно и шећер, ми се свакодневно суочавамо са недостатком витамина Б, јер га брашно и шећер оштећује. По тврдњи Мајка Адамса, неодговарајућа количина Б витамина у телу, доводи до агресивног понашања, нарочито међу мушкарцима. Такође, Американци троше надекватне изворе протеина, попут говедине и црвеног меса, иако су они много здравији уколико је њихов извор нека биљка. Конвенционални лекари дају деци, која пате од одређених недостатака хранљивих материја, антидепресиве, што је потпуно погрешан начин. Због тога, Мајк сматра, да је најбољи начин за превенцију криминалитета насиља управо правилнија исхрана свих, а поготово деце.²⁷

Такође, фебруара 2010. године у часопису Агресивно понашање младих представљени су резултати експеримента о томе који додаци исхрани могу да смање насилне акте код младих осуђеника. Преко 220 осуђеника је добило плацебо или комбинацију есенцијалних масних киселина, минерала и витамина у периоду од једног до три месеца. Они осуђеници који су уз своју исхрану добијали комбинацију, показали су смањене од 34% у погледу агресивног понашања, док су они који су примали плацебо за 14% били агресивнији.

Постоји схватања да већа изложеност људи оловом (метални неуротоксин), које се налази како у околини, тако и у људској исхрани, доводи до одређених проблема у раду људског мозга, што у крајњој линији доводи до криминалитета насиља. Олово не доводи директно до вршења кривичних дела, али оно својим већим присуством од дозвољеног у људском организму утиче на способност мозга да спозна околину и реагује на дешавања у њој. Ова тврдња, позната под именом неуротоксична хипотеза, се може посматрати као теорија која је повезана са теоријом о неуротрансмитерима који доводе до агресије и ендокринолошком теоријом. Наиме, по социологу Полу Стретеском, већа количина олова мења рад неуротрансмитера и хормонског система и може довести до агресивног понашања,²⁸ које се може кретати од лаких кривичних дела до тешких кривичних дела, попут убиства. Он је проучавао количину олова у ваздуху са стопом убиства у свим 3.111 округа у Америци. Резултати су показали да у окрузима у којима је количина олова у ваздуху највећа, стопа убиства је четири пута већа од округа у којима је олова у ваздуху најмање. Стретески је рекао да спроведено истраживање не показује директну узрочну везу између високе стопе олова у ваздуху и повећане стопе убиства, али је сматрао да студија показује да изложеност људи већој количини олова доводи до стварања предиспозиција за агресију на тај начин што олово оштећујући унутрашње органе доводи до проблема са интелигенцијом и понашањем.²⁹

27 Видети: <http://www.naturalnews.com/006194.html>, приступ 07.06.2011. године

28 Видети: <http://www.jstor.org/pss/3653840>, приступ 08.06.2011. године

29 Видети: <http://www.unisci.com/stories/20012/0517014.htm>, приступ 08.06.2011. године

Такође, и раније вршена истраживања су дала исте резултате. Једно истраживање је поредило 216 малолетних осуђеника из Пенсилваније са контролном групом 201 неделниквената и средње школе из Питсбурга. Показало се да малолетни осуђеници имају далеко већу концентрацију олова у поређењу са неделниквентима. Професор педијатрије из Синсинатија, Брус Ланпхер каже да ова истраживања нам говоре да морамо да установимо одређене стандарде у погледу заштите људи од претеране изложености оловом, како би спречили вршење кривичних дела насилног карактера.³⁰ Криминолог Дено је пратио развој 987 Афро Американаца од рођења до њихове двадесет друге година и пронашао је да тровање оловом представља једну заједничку карактеристику делинквенције.³¹ Слично истраживање је спроведено 2008. године када су откривени резултати истраживања 250 особа рођених између 1974. и 1984. године у Синсинатију. Они су живели у старим зградама у којима је олово било присутно у већим количинама од нормале. Особе које су имале већу количину олова у крвотоку су били више хапшене касније у свом животу за почињена насилна кривична дела.³²

Хромозомска теорија и убиства

Следећа теорија која припада биолошком правцу, на основу које је могуће објашњавати кривично дело убиства, је хромозомска теорија која је заснована на учењу да постоје поремећаји у језгру ћелије (хромозомима) која садржи гене и носилац је наследних особина, а продукује делинквентно понашање.³³ Број хромозома код оба пола износи 46, при чему је 22 пара хромозома тзв. аутозома исти и код једних и код других, уз постојање разлике код једног пара полних хромозома, тзв. гонозома. Код мушкараца полни хромозоми се означавају са ХУ, док се женски полни хромозоми означавају са ХХ. Одређена одступања у броју полних хромозома и код мушкараца и код жена, навела је криминологе да поставе себи питање о постојању тзв. хромозома злочина. Они су сматрали да прекобројни број хромозома доводи до вршења сексуалних деликата, крађа и убиства од стране оба пола. Такође, жене са прекобројним Х хромозомом се бави проституцијом.

У одређеним случајевима убиства коришћене су тврдње ове теорије како би се извршиоци ових злочина прогласили неурачунљивим. Наиме, посебну пажњу је заокупљао случај Данијела Игона, који је одговарао због убиства

---

30 Видети: <http://www.webmd.com/parenting/news/20010529/lead-exposure-may-increase-violent-behavior>, приступ 08.06.2011. године

31 Regoli, R., Hewitt, J., DeLisi, M., *Delinquency in Society*, Jones and Bartlett Publishers, Ontario, London, 2010., pp. 119.

32 *Ibidem*

33 Бошковић. М., *Криминологија*, Центар за издавачку делатност Правног факултета у Новом Саду, Нови Сад, 2006. година, стр. 73.

једне проститутке. Осуђен је на казну затвора од седам година. Судски вештаци су изјавили да прекобројни хромозом Y у низу хромозома XYU не чине људе „рођеним убицама“.³⁴ Исто тако, интересантан је и случај америчког убице Ричарда Speка који је лишио живота осам младих болничарки 1966. године. Он је био носилац кариотипа XYU. Иако је овај случај изазвао доста контроверзи, Ричард је осуђен на казну доживотног затвора. Умро је 1991. године.

Подстакнута овим случајем биохемичарка Телфер Мери са института Елвин је марта 1968. године објавила резултате свог истраживања о хромозомским аберацијама. Она је нашла пет високих, ментално заосталих људи са XYU хромозомима у болницама и казним установама у Пенсилванији. Четворица од њих пет је имало бубуљице на лицу уз постојање великог степена агресивности.³⁵

Теорија наслеђивања криминалних диспозиција и убиства

Неки криминолози су покушавали да објасне узроке криминалитета, а самим тим и убиства, полазивши од наслеђивања криминалних диспозиција. Из оваквог објашњења криминалитета уопште произилази потреба за проучавањем породица како би се открило да ли је раније у тим породицама постојало криминално понашање. Уколико јесте, претпостављало се да се криминално понашање наслеђивало.

Шелдон и Еленор Глук су укључили историју породице у њиховом упоређивању делинквената и неделинквената. Тврдили су да већи број делинквената потиче из породица у којима је раније постојао криминалитет, при чему су као најбољи показатељ појаве криминалитета међу децом узимали криминално понашање оца.³⁶

До сличних резултата су дошли Озборн и Вест. Они су, наиме, на основу својих истраживања тврдили да у породицама у којима постоји историја вршења кривичних дела 40% синова постане криминалац, док у породицама у којима раније нису забележени случајеви вршења кривичних дела само 13% синова се ода криминалитету. Међутим, треба узети у обзир да су они пренебрегли да спомену 60% оних синова који не врше кривична дела, уз то да трећина чињеница, које су они користили као доказ својих тврдњи, није била убедљива.³⁷

Такође, Чарлс Горинг је користио статистичке технике како би мерио степен корелације понашања чланова једне породице. Он је упоређивао браћу међу собом, али и оца и сина, користећи при томе, као основе за стварање корелације, број казне затвора на које су они осуђивани, њихове физичке особине

34 Перовић, К., *op. cit.*, стр. 95.

35 Видети: http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Speck#False_reports_that_Speck_was_XYU, приступ 29.05.2011. године

36 Reid, Titus, S., *Crime and Criminology*, Florida State University, 2003., pp. 91.

37 Видети: http://www.murderuk.com/word_files/crime_personality.doc, приступ 30.05.2011. године

и карактеристике, као и наслеђене физичке недостатке и менталне болести. На овај начин Горинг је хтео да покаже да су његове тврдње резултат наслеђивања криминалних диспозиција, а не утицаја друштвене средине. Као доказе његове тврдње користио је аргумент да дечаки, који су раније одведени из породице, постану делинквенти исто као и они који дуже остану са својим очевима.

Пример за тврдње криминолога да се криминалне диспозиције наслеђују јесте случај петнаестогодишњег дечака Гарланда Хамптона, који је био оптужен за убиство једног члана локалне банде. Дечак је и пре тога показивао велику склоност ка вршењу кривичних дела. Тако је он са десет година украо бицикл. Две године касније оптужен је за пуцњаву и рањевање члана супротне банде, док је у четрнаестој години лишен слободе због ношења оружја и поседовања кокаина. Наиме, његови претходници су вршили разна кривична дела. Тако је, на пример, његов ујак Роберт убио два полицајца, дој је његова бака лишила живота двојицу очева њене дече. Више пута је био сведок убистава које је извршила његова мајка. Са својих шест година био је сведок убиства једне жене од стране своје мајке. Када је имао девет година Хамптон је видео како његова мајка убија свога тадашњег дечка. Био је окружен насиљем, што се најбоље може видети његовом изјавом да је свугде исто, јер не може замислити место у којем не постоји насиље. Међутим, уједно овај случај се може користити као пример за потпуно супротно тврђење, јер када је Хамптон одвојен од породице и послат у казнено-поправни завод, он је показао висок степен промене у свом понашању.³⁸ Данас криминолози заступају став да јављање насиља у породици током дугог временског периода је резултат деловања више фактора – биолошких, друштвених и културних.

У оквиру теорије о наслеђивању криминалних диспозиција постоје проучавање близанаца, чији је циљ да утврди да ли се криминално понашање чешће јавља код једнојајчаних близанаца, који имају исте гене, или код двојајчаних близанаца, који имају различите гене. Научници су полазили од става да уколико је ниво криминалитета више сличнији код једнојајчаних, него код двојајчаних близанаца, то обезбеђује чврст доказ о постојању везе између наслеђивања и криминалитета. Стопа заједничког понашања између близанаца у погледу криминалитета се назива стопа сагласности. Што је већа стопа сагласности, то су близанци сличнији. Истраживања су показала веома различите и контрадикторне резултате.³⁹ Један од првих криминолога који се бавио истраживањем криминалног понашања близанаца био је немачки психијатар Ланге. Наиме, он је у својим истраживањима дошао до резултата да у 77% једнојајчаних близанаца постоји подударно криминално понашање,

---

38 Видети: <http://www.theshellgroup.com/CM/SentencingReports/13-Homicide-Juvenile-Transfer-G-H.pdf>, приступ 30.05.2011. године

39 Brookman, F., оп. цит., pp. 59.

док та иста подударност постоји код двојајчаних близанаца у само 12%. Он је из овога закључио да наслеђе представља значајан криминогени фактор.

Накнадно спровођења истраживања су потврдила Лангеове закључке, али не у том обиму.⁴⁰ Истраживања, која су спровели Кристиансен, Далгард и Кринглен, су дала резултате да 48% једнојајчаних близанаца се криминално понашају, док се 20% двојајчаних близанаца криминално понаша.⁴¹ Иако резултати ових истраживања делују веома убедљиво, треба бити крајње опрезан, јер, како сматрају одређени криминолози, једнојајчани близанци су због своје сличности подвргнути јачем утицају истих друштвених фактора, који доводе до криминалног понашања, него што су двојајчани близанци.⁴²

Међутим, нису сва истраживања потврдила ове резултате. Тако су, на пример, Ри и Валдман закључили да иако генетска основа може представљати значајан фактор (криминалног) понашања, не треба занемарити и утицај друштвене средине, који у одређеним ситуацијама може бити и доминирајући фактор.⁴³

Генерално постоје неколико разлога за критику једног оваквог схватања. Наиме, први разлог за критику се огледа у малом броју узорака. Криминолози други разлог виде у томе да је диференцијација једнојајчаних од двојајчаних близанаца ствар спољашњег посматрања. Није могуће са довољном гаранцијом утврдити да близанци сличног изгледа потичу од једнојајчане ћелије. Следећим разлогом се сматра то да су једнојајчани близанци изложени утицају сличне друштвене средине. Полазећи од овога, може се закључити да већа сличност друштвене средине код једнојајчаних близанаца знатно утиче на свеукупне резултате истраживања.⁴⁴

Ипак, најбоље резултате о томе колико генетски фактор утиче на криминално понашање уопште, па и на вршење кривичног дела убиства, могу дати студије о томе колико усвојена деца врше кривична дела у односу на своје биолошке родитеље. Другим речима, усвајањем деце у њиховим раним годинама омогућава да видимо да ли се они касније у својим животима понашају као њихови биолошки родитељи, што нас доводи до закључка о преваленцији

40 Видети: <http://www.customessaysmeister.com/customessays/Criminology/8067.htm>, приступ 01.06.2011. године

41 Видети: http://www.murderuk.com/word_files/crime_personality.doc, приступ 01.06.2011. године

42 Montagu, A., *The biologist looks at crime*, Readings in Criminology and Penology, Columbia University Press, New York and London, pp. 262.

43 Morley, K., Hall, W., *Is There a Genetic Susceptibility to Engage in Criminal Acts?*, Trends and issues in crime and criminal justice, Australian Institute of Criminology, N. 263., pp. 4.

44 Korn, R., McCorkle, op. cit., pp. 200.

наследних криминалних диспозиција, или се они понашају као њихови усвојитељи, што значи да фактор друштвене средине има већи утицај.⁴⁵

Тако су Медник, Габриели и Хатчинг проучавали преко 14 хиљада случајева усвојења у Данској у периоду од 1924. до 1947. године. Резултати су показали да 13% усвојеника има криминални досије, при чему његов биолошки родитељ, односно усвојитељ нема такав досије. Уколико је усвојитељ криминалац, 14,7% усвојеника врши кривична дела. Близу 20% усвојеника постане делинквентно када је њихов биолошки отац криминалац. Највећи број усвојеника (24,5%) врши кривична дела ако њихов усвојитељ има кривични досије. Ови резултати омогућавају њихово тумачење на различите начине. Неки криминолози сматрају да су они потврда значајне улоге генетског материјала на јављање криминалитета код деце-усвојеника, док други тврде супротно, полазећи од тога да највећи број усвојеника постане делинквентно када је њихов усвојитељ криминалац.⁴⁶

Такође, веома слично истраживање спровео је и Бохман, који је анализирао преко 1750 случајева усвојења из Шведске. Његове тврдње су се заснивале да гени имају значајнију улогу код девојчица. Наиме, Бохман је проучавао само малолетничку делинквенцију код које у његовом узорку доминирају девојчице. Он је закључио да наслеђивање криминалних диспозиција има криминогени потенцијал, али да је интеракција између наследног материјала и средине веома значајна. Овај став је поткрепио резултатом свог истраживања да ће дете имати шансу од 40% да постане криминалац уколико су биолошки родитељи и усвојитељи криминалци.⁴⁷

Веома је занимљиво истраживање спроведено од стране Рајне. Она је упоређивала резултате о криминалитету близанаца и криминалитету усвојеника, дошавши при томе до резултата да је наследни фактор значајан за ненасилна кривична дела, док је његов утицај на криминалитет насиља много мањи.⁴⁸

Постоји процена од стране ФБИ да међу 500 серијских убица у историји Америке, њих 16% су били усвојени док су били веома мали, иако број усвојене деце у односу на целокупну популацију износи 2 до 3%. Истраживања никада нису вршена у циљу утврђивања утицаја процеса усвојења на криминалитет усвојеника.⁴⁹ Такође, као критика оваквим студијама могу се употребити подаци да су веома ретки случајеви да усвојена деца убијају своје усвојенике за разлику

---

45 Melville, G., Morgan, K., Norris, G., Walkington Z., op. cit., pp. 37.

46 Gottfredson, M., Hirschi, T., *A general theory of crime*, Stanford University Press, 1990., pp. 55.

47 Brookman, F., loc. cit.

48 Melville, G., Morgan, K., Norris, G., Walkington Z., loc. cit.

49 Видети: <http://www.crimemagazine.com/adoption-forensics-connection-between-adoption-and-murder>, приступ 02.06.2011. године

од случајева да деца лишавају живота своје биолошке родитеље.⁵⁰ Из овога се може извући закључак да непосредно окружење може имати велики утицај у спречавању криминалног понашања деце, јер наследни криминални потенцијал може бити повећан или смањен у зависности од друштвене средине.

Закључак

Проучавање етиологије убистава показује деловање разлитих кримино-гених фактора. Све анализирани теорије су једностране у томе што искључују деловање неболошких криминогених фактора, попут психолошких, психопатолошких и социолошких. Међутим, једностраност биолошких теорија се огледа и у томе што свака од ових учења, која припадају овом правцу, указују на деловање само једног специфичног биолошког фактора. Због тога је потребно наставити са даљим истраживањима убистава, како би се увидело који од (биолошких) фактора има доминантан утицај на вршење овог кривичног дела, у циљу изградње ефикасних мера превенције.

Литература

Домаћи извори

Бошковић. М., *Криминологија*, Центар за издавачку делатност Правног факултета у Новом Саду, Нови Сад, 2006. година

Вуковић, Ш., *Крвни деликти у Србији*, „Зајечар“, „Интерпреглед“ и „Савремена администрација“, Београд, 1984. година,

Игњатовић, Ђ., *Криминолошко наслеђе*, Полицијска академија, Београд, 2002. година

Констанитновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., Костић, М., *Криминологија*, Пеликант принт, Ниш, 2009. година

Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., *Основи Криминологије*, Сириус, Ниш, 1992. година

Перовић, К., *Криминологија*, ОДП Штампарија „Требиње“, Никшић, 1998. година

Страни извори

Brookman, F., *Understanding homicide*, Sage publications, London, 2005.

Einstadter, W., Henry, S., *Criminological theory: an analysis of its underlying assumptions*, Rowman & Littlefield Publishers, Oxford, 2006.

⁵⁰ Videti: <http://www.ncjrs.gov/App/publications/Abstract.aspx?id=175538>, приступ 02.06.2011. године

Ferreira, E., *The premenstrual syndrome and punishment*, Criminal justice, 1995.,

Gottfredson, M., Hirschi, T., *A general theory of crime*, Stanford University Press, 1990.

Kassel, C., *Physiognomy and genius*, The Popular Science Monthly, 1911.

Korn, R., McCorkle, L., *Criminology and Penology*, Holt, Rinehart and Winston, New York 1959.

Malmquist, C., *Homicide: a psychiatric perspective*, American Psychiatric Publishing, Arlington, 2006.

Melville, G., Morgan, K., Norris, G., Walkington Z., *Theories of crime*, Routledge, New York, 2006.

Montagu, A., *The biologist looks at crime*, Readings in Criminology and Penology, Columbia University Press, New York and London

Morley, K., Hall, W., *Is There a Genetic Susceptibility to Engage in Criminal Acts?*, Trends and issues in crime and criminal justice, Australian Institute of Criminology, N. 263.

Patrick, C., *Handbook of Psychopathy*, Guilford Publications, 2005.

Raine, A., *The Psychopathology of Crime: Criminal Behavior as a Clinical Disorder*, Academic Press, San Diego, 1993.

Regoli, R., Hewitt, J., DeLisi, M., *Delinquency in Society*, Jones and Bartlett Publishers, Ontario, London, 2010.

Reid, Titus, S., *Crime and Criminology*, Florida State University, 2003.

Siegel, L., *Criminology*, Library of Congress, Wadsworth, 2009.

Интернет адресе

http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Speck#False_reports_that_Speck_was_XYY

http://law.jrank.org/pages/791/Crime-Causation-Biological-Theories-Serotonin.html

http://sr.wikipedia.org/wiki/Неуротрансмитери

http://www.aic.gov.au/publications/previous%20series/proceedings

http://www.britannica.com/EBchecked/topic/323447/Ernst-Kretschmer

http://www.crimemagazine.com/adoption-forensics-connection-between-adoption-and-murder

http://www.crimetimes.org/97d/w97dp4.htm

http://www.customessaymeister.com/customessays/Criminology/8067.htm

http://www.ehow.com/about_5141992_causes-violent-crimes.html

http://www.jstor.org/pss/3653840

http://www.murderuk.com/word_files/crime_personality.doc
http://www.murderuk.com/word_files/crime_personality.doc
<http://www.naturalnews.com/006194.html>
<http://www.ncjrs.gov/App/publications/Abstract.aspx?id=175538>
<http://www.patrickcrusade.org/NutritionandCrime.html>
<http://www.theshegroup.com/CM/SentencingReports/13-Homicide-Juvenile-Transfer-G-H.pdf>
<http://www.unisci.com/stories/20012/0517014.htm>
<http://www.webmd.com/parenting/news/20010529/lead-exposure-may-increase-violent-behavior>

Darko Dimovski, LL.B.

Assistant

Faculty of Law, University of Niš

**ETIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MURDER:
*Biological Theories***

Summary

In this paper, the author explains the etiology of murder by focusing on the anthropological criminology, which was the first school of thought in criminology. Given the fact that the anthropological theory served as the cornerstone for a broad spectrum of criminal law theories which are generally known as biological theories, the author particularly focuses on the biological interpretations on the criminal act of murder.

The research into the etiology of murder points to the activity of different criminogenous factors. All the analyzed biological theories are one-sided because they exclude the impact of other non-biological factors, such as psychological, psychopathological and social factors. Each of these biological theories points to the activity of one specific biological factor. For this reason, it is necessary to carry on the research on murder, not only for the purpose of examining which of these (biological) factors has a dominant impact on the commission of the criminal act of murder but also for the purpose of developing efficient prevention measures.

Key words: *murder, anthropological theory, biological theories*